

BUCUREȘTI
2-5 iulie 2006

Evtușenko în România

Membrii comunității bucureștene au avut prilejul să asiste din nou la un eveniment de excepție. După manifestarea de mare succes, dedicată lui N. Stroe, în cadrul ciclului „Evreii din România”, inițiat de Comisia de Cultură a F.C.E.R., la Centrul Cultural al C.E.B. a avut loc prelegerea „Iudaismul, încotro?”, susținută de ing. Tiberiu Roth, președintele Comunității Evreilor din Brașov. Ea a figurat și în programul manifestărilor de la Debrețin și revista noastră a relatat despre această conferință, care a fost prezentată acum și bucureștenilor, sub o formă modificată și completată.

Moderatorul manifestării, președintele F.C.E.R., dr. Aurel Vainer, a vorbit cu multă căldură despre ing. Tiberiu Roth, personalitate cunoscută în lumea evreiască din România și din străinătate, care anul viitor va împlini 20 de ani de când se află în fruntea comunității brașovene, preocupat de soarta evreilor din această zonă a Europei, în care există amenințarea certă a dispariției comunităților și, deci, a tradiției iudaice. Titlul prelegerii „Iudaismul, încotro?” încearcă să dea un răspuns la această preocupare. Continuând ideea, înainte de a intra în miezul problemelor, ing. Tiberiu Roth a precizat că ceea ce va susține aici nu este o conferință științifică sau un subiect de dezbateră, ci un subiect de reflecție pentru cei care-l ascultă.

Însuși modul de prezentare foarte modern a captat atenția, prin folosirea numeroaselor slide-uri, cu imagini și explicații, subliniindu-se principalele idei. Legarea de actualitate a conținutului prelegerii a fost reliefată prin afișarea, înaintea începerii conferinței, a fotografiei tânărului militar israelian răpit de teroriștii palestinieni, și prin îndemnul conferențiarului adresat tineretului de a se mobiliza și a acționa pentru eliberarea militarului israelian.

O întrebare tulburătoare
și un subiect de reflecțieIudaismul,
încotro?

Conferențiarul a făcut apoi o trecere în revistă a istoriei nașterii și dezvoltării iudaismului, începând din Antichitate și până în zilele noastre, subliniind componentele acestuia - religioasă, etnică, istorică și culturală -, a încercat să explice noțiunea de „popor ales”, pe baza contractului dintre evrei și Dumnezeu, care nu oferă evreilor avantaje, ci, mai ales, obligații. Mai târziu, profeții au transformat acest contract într-un mesaj universal, poporul evreu asumându-și misiunea de a-l duce mai departe. Legământul cu Dumnezeu s-a realizat în Templul Sfânt, care, pentru istoria iudaismului, are o valoare de simbol. El nu trebuie confundat cu sinagoga, locul de adunare, de învățatură, un fel de centru comunitar cultural. Sinagoga a fost locul în care a supraviețuit iudaismul în timpul celor două milenii de Diaspora a evreilor. Iudaismul a introdus conceptul mesianic, un concept spiritual și nu concret. În interpretarea iudaică, este vorba de o speranță mereu așteptată care nu va veni niciodată, altfel ideea în sine - speranța - ar dispărea.

Numeroasele curente religioase care s-au dezvoltat în cadrul iudaismului, de la cele ultraconservatoare până la cele moderne - a subliniat vorbitorul -, contribuie la îmbogățirea conținutului acestei noțiuni. Curentul „Haskala”, care a deschis calea ieșirii din ghetou a evreilor și de adaptare la cerințele vieții moderne, a determinat și o nouă formulare a definiției de evreu. Dar procesul de emancipare a evreilor a atras după sine și nașterea antisemitismului modern, a naționalismului, dar și soluția problemei evreiești - sionismul. Statul Israel întrușipează forța de menținere a evreimii, iar răspunsul la întrebarea „iudaismul, încotro?” rezidă în necesitatea regăsirii și reclădirii solidarității evreiești. În acest context, ing. Tiberiu Roth a făcut și un scurt istoric al comunității evreiești din Brașov, care, la 16 iunie 2007, va împlini 200 de ani de prezență în acest oraș.

Conferința, urmărită cu o atenție deosebită de audiența care a umplut sala Centrului, a fost urmată de un program artistic prezentat de corul comunității brașovene (dirijat de Iulian Rusu) și de mica formație klezmer, spectatorii ascultând cu încântare performanțele, de un înalt profesionalism, ale ambelor formații.

EVA GALAMBOS

În 1961, apărea poemul *Babi Iar*, care avea să facă, rapid, înconjurul lumii. Autorul era un poet deja afirmat în fosta U.R.S.S., făcea parte din noul val de intelectuali, disidenți cu prudență necesară, plini de talent, inșetați de adevăr și dreptate: Evgheni Evtușenko (despre el vom vorbi aici). El îi avea alături pe poeții Andrei Voznesenski, Bella Ahmadulina, Robert Rojdestvenski, regizorii Andrei Tarkovski, Nikita Mihalkov, sculptorul Ernst Neizvestnâi, prozatorul Cinghiz Aitmatov ș.a. Evtușenko scria: „La Babi Iar nu-i monument”, iar în finalul poemului se adresa antisemiților spunându-le că, fiind un rus adevărat, el trebuie să se simtă și evreu. De ce? Pentru că antisemitismul este dușmanul oricărei omenii. Șocol, în Vest, a fost extraordinar. Abia după un deceniu și mai bine, la Babi Iar, în marginea Kievului, s-a ridicat un monument în memoria celor peste 100.000 de cetățeni sovietici uciși de fasciștii germani. În anul 1998, cu participarea Statului Israel, a fost ridicată o „Menoră memorială” pentru cei peste 60.000 de evrei împușcați în septembrie 1941, acoperiți cu pământ la Babi Iar.

În 1962, Evtușenko publica poemul *Urmasii lui Stalin*, după ce, în 1961, mumiile „tătușului” fuseser scoasă din Mausoleul moscovit și înmormântate în spatele clădirii. Poemul, un rechizitoriu la adresa stalinistilor, oriunde se aflau (și se mai află), a avut de asemenea un ecou la fel de puternic ca și precedentul. În 1963, Hrușciov nu-l mai „iartă” pe Evtușenko (îi spunea lui Honnecker că nu-l poate trimite în Siberia pe poet, acesta fiind născut acolo), organizând o sinistrală campanie de presă sub lozincă: „Poet tu poți să nu fii, dar cetățean ești obligat să rămâi” (un vers maiakovskian). Vocea sa nu a putut fi înăbușită. Era prea cunoscut în Occident, publică volume în U.R.S.S., în S.U.A., Germania, Anglia, Franța, Spania, în multe alte țări ale lumii. În ultimele două decenii trăiește mai mult în Vest, are domiciliu în S.U.A. În România, ca și mulți alți creatori ruși, el este, poate, prea puțin cunoscut, deși valoarea sa este apropiată de cea a lui Esenin, Maiakovski (cu care, se pare, este și rudă), Pasternak, Ahmatova, Ţvetaeva, Gumiliov, Voznesenski ș.a. Unele poeme au apărut, de-a lungul deceniilor, în presa românească, iar o plachetă a apărut la Editura Univers, în 1974 (traducători I. Covaci și Victor Frunză).

Apariția la Editura CD-Press a antologiei *Miere târzie* - în traducerea a doi oameni de cultură, Ștefan Dimitriu (poet, soțul prozatoarei Victoria Dragu-Davidovici) și Nadia Brunstein (fiica regretatului traducător, Dan Răutu) - este un eveniment cultural care a ocazionat și vizita marelui poet în România. Selecția poemelor este dificil de apreciat, dată fiind amploarea operei poetice a lui Evtușenko. Dar poemele din volum dau o imagine asupra forței extraordinare, înaltului simț civic, umanitar, ale poetului. Într-un dialog cu Lucian Avramescu, în 1989, Evtușenko afirma că „Shakespeare și Homer se pot naște din nou”.

Publicul român a avut trei ocazii să-l asculte și să-l vadă pe acest extraordinar magician și strălucit creator care este Evgheni Evtușenko.

În seara zilei de 2 iulie a.c., pe postul „Realitatea Tv.”, poetul Mircea Dinescu, mai timid ca niciodată (așa ni s-a părut imbatabilul pamfletar), a avut un interviu cu cel pe care el l-a numit „un cosmonaot al cerurilor interzise”. La întrebările puse, Evtușenko a răspuns cu stilul tranșant și cu înțelepciunea pe care îl cunoașteam din cele citite anterior. El s-a referit la savantul-disident Saharov, la Inchiziția din Evul Mediu, la socialism și capitalism, fără menajamente. A amintit de „lipsa acută a unei filosofii politice” adecvate momentului. I-a adus elogii Papei Ioan Paul II, care a recunoscut greșelile Bisericii din secolele de prigoană, ca și lui Gorbaciov pentru deschiderea sa spre Occident și democrație. În U.R.S.S., Lenin a fost cel care a „inventat” Gulagul, iar astăzi, la Moscova, sunt unii tineri care poartă svastici uitând că 20 de milioane de oameni - părinții și bunicii lor - au murit în lupta cu fascismul. Poetul a recitat poemul *Lubianka*, din volumul nou apărut. În ziua de 3 iulie a.c., au avut loc lansarea antologiei *Miere târzie*

la sediul Uniunii Scriitorilor și, seara, la Sala Ateliei a Teatrului Național.

În ultima zi a vizitei, pe 4 iulie a.c., poetul a fost primit de președintele României, Traian Băsescu, care i-a înmănat o înaltă distincție.

La conferința de presă și lansarea cărții, din 3 iulie a.c., în Sala Oglizilor a Uniunii Scriitorilor, a fost o participare cum de mult nu s-a mai văzut în acest sediu, după 1989 (și nici înainte). Președintele Uniunii Scriitorilor, Nicolae Manolescu, l-a salutat pe oaspete, apoi a vorbit poetul Toma George Maiorescu, fost coleg de grupă, la facultate, cu Evgheni Evtușenko (nu am știut până acum), care a evocat tinerețea lor comună, întâlnirea din 1963, la București, faptul că Evgheni Evtușenko i-a tradus în rusă câteva poeme publicate în revista „Inostrannaia Literatura”, din Moscova. Poetul Lucian Avramescu a amintit de interviul pe care i l-a luat lui Evtușenko în septembrie 1989 și care nu a fost publicat decât după căderea lui Ceaușescu. Adrian Păunescu a elogiat traducerea poemelor din rusă în română, comparându-le cu cele realizate din Esenin,

cândva, de Zaharia Stancu și George Lesnea. Ștefan Dimitriu l-a numit pe Evtușenko drept unul dintre cei mai mari poeți ai lumii și cel mai însemnat poet rus, în viață. Un tânăr de 16 ani, proaspăt membru al Uniunii Scriitorilor, Cristian Gaba, i-a dedicat un poem cu totul remarcabil. La întrebările puse de Victor Frunză, Mihai Prepelită, Adrian Păunescu ș.a., Evgheni Evtușenko a răspuns pe larg. Astfel, l-a evocat pe savantul Ţiolkovski (a interpretat rolul acestuia într-un film), care a murit în sărăcie, uitat de oficialități, deși era unul dintre inventatorii rachetelor. El a anunțat că va lansa în curând, la Moscova, *Antologia poeziei ruse*, în care a „reabilitat” peste 70 de poeți din emigrație. I-a sfătuit pe poeți să citească din poezia lumii spre a nu reinventa „bicicleta de lemn”, a amintit de călătoriile sale în țările lumii (aproape 100), despre romanele sale în fază de proiect (este în vârstă de 73 de ani, dar și-a păstrat „adolescența”), a promis că va trimite în România filmul realizat de el: *Inmormântarea lui Stalin*. A declarat că Soljenițin a rămas pentru el un erou. A evocat crimele stalinismului, fiind martor, de copil, al existenței lagărelor din Siberia. A condamnat orice fel de crimă împotriva umanității, ca și vulgarizarea proliferată de mass media, cerând o „intelectualizare” a societății. De asemenea, a blamat extremismul naționalist, esența sa antiumanistă. El a spus că este „copilul a două războaie”: cel „mondial” și al „războiului rece”. „În America am fost atacat deoarece criticam războiul din Vietnam, iar în U.R.S.S. - pentru că scrisesem *Babi Iar*”.

În seara de 3 iulie a.c., la Teatrul Național, Sala Atelier, în prezența unui numeros public, a unor invitați de onoare (parlamentari, oameni de cultură), poetul Evgheni Evtușenko, acompaniat de doi actori ai Teatrului, a recitat cu un talent „genial, ca și al celui de poet” (cum spunea traducătorul Șt. Dimitriu) câteva poeme din antologie: *Iubire; Grindina; Iertarea; Cumva; Două orașe; Mesteceni pitici; Babi Iar; Cimitirul balenelor; Monologul puilului de vulpe; Tancuri la Praga; Dormi, iubito; Așteptându-l pe Mesia* ș.a. Evtușenko a readus în București „iubirea pentru poezie” (cum spunea Lucian Avramescu). Mai mult: el a venit ca purtător al unui autentic umanism... „internaționalist” (în sens „evtușenian”, am spune).

BORIS MARIAN

După 60 de ani...

O întâlnire emoționantă a avut loc la Restaurantul ritual

din cadrul Centrului Cultural Comunitar din București. Absolvenți de acum 60 de ani ai Liceului „Cultura B - Mihail Sebastian”, din țară, veniți din Israel sau din alte părți ale lumii, s-au reunit, la 8 iulie a.c., cu bucuria revederii, nostalgia anilor tineri, împlinirea de acum, care le dau sens vieții. Au răspuns „prezent” la catalogul imaginar: Arthur Brenner, organizatorul festivității, Miron Băltățeanu, Max Emanuel Gruder, Sandu Helman, Octavian Sava, Zigmund Tauberg (București), Jerome Jolles (New York). La întâlnire a participat Anda Jäger, fiica regretatului diriginte al clasei, care a adus un album de fotografii din timpul școlii și de la întâlniri anterioare acesteia. Cei prezenți și-au urât să se revadă și la viitoarele întâlniri, inclusiv la cea de-a 120-a aniversare de la absolvirea liceului.

ISRAEL „Nilhamim al Beiteinu”

LA ÎNCHIDEREA EDIȚIEI

„Nilhamim al Beiteinu” - „Ne luptăm pentru căminul nostru” - este cuvântul de ordine care-i animă pe israelieni de la lansarea noului război, dus pe două fronturi împotriva atacurilor dure ale teroriștilor „Hamas” și „Hezbollah”. Declanșate de răpirile unor militari israelieni de către cele două organizații islamiste radicale, sprijinite de Siria și Iran - fapte condamnate de opinia publică internațională -, dimensiunile operațiilor militare israeliene sunt considerate de unele state ca fiind exagerate, având drept rezultat destabilizarea guvernelor țărilor respective. Din păcate, Israelul nu a avut prea mult de ales în fața amenințărilor deosebit de periculoase reprezentate de rachetele, din ce în ce mai sofisticate, siriene și iraniene, cu rază medie, dar și lungă de acțiune, deținute de „Hezbollah”, care au lovit localitățile din nordul

Israelului, inclusiv Haifa, fiind amenințat și Tel Aviv-ul. În Gaza, rachetele Quassam sunt lansate împotriva orașelor israeliene din vecinătate, de mai mulți ani. Este de acum limpede că „Hezbollah” - care dispunea la începutul atacurilor de peste 10.000 de rachete, adunate în ultimii zece ani, de la încetarea, în 1996, a operațiunii israeliene „Fructele mănii” - a dorit declanșarea unei reacții israeliene. Potrivit unor aprecieri, Iranul s-ar afla la sursa acestui conflict, Teheranul dorind să distragă atenția opiniei publice internaționale de la problema înarmării sale nucleare. Liderul grupării, șeicul Hassan Nasrallah, a formulat amenințări fără precedent la adresa Israelului și a cerut sprijinul țărilor arabe „pentru a termina o dată pentru totdeauna cu statul evreu”. Deocamdată, însă, nici un stat arab nu vrea să se implice, iar Siria

și Iranul au afirmat că vor reacționa doar dacă Israelul le va ataca, ceea ce, potrivit declarațiilor oamenilor politici israelieni, nu reprezintă un obiectiv. Mai mult, liderii G8, cu vederi atât de diferite față de conflict, au reușit să ajungă la o poziție comună, recunoscând dreptul Israelului de a se autoapăra și cerând eliberarea militarilor răpiți și a parlamentarilor palestinieni capturați de Israel, dar nu și a prizonierilor palestinieni, așa cum pretind teroriștii.

Toate părțile aflate în acest conflict se află, cel puțin deocamdată, într-o situație fără ieșire. Oricât de dureros este faptul că trei militari israelieni se află în mâinile unor grupări radicale, iar conflictul face victime civile de ambele părți, statul evreu nu poate ceda. Dacă ar accepta schimbul, ar da dovadă de slăbiciune, permițând continuarea răpirlor unor israelieni în scopul

șantajului. Pe de altă parte, o cedare israeliană ar întări prestigiul guvernului Hamas și ar slăbi fracțiunea președintelui Mahmud Abbas, susținător al negocierilor de pace. În Liban, acceptarea pretențiilor grupărilor radicale ar submina capacitatea de acțiune a guvernului care a luat în considerare înlocuirea, la granița cu Israelul, a forțelor „Hezbollah”-ului cu militari din armata libaneză, lucru cerut de multă vreme de o rezoluție a O.N.U.

Consecințele acestui impas sunt de acum vizibile - reizbucnirea conflictului din Orientul Mijlociu, în condițiile în care nici problemele din Afganistan și din Irak nu și-au găsit răspunsul. Pentru Israel, va însemna regândirea întregii strategii militare și politice, în primul rând spulberarea planurilor de dezangajare, garanțieră a unui stat evreu cu granițe sigure, în care populația care a supraviețuit atâtor tentative de lichidare ar fi putut trăi, în sfârșit, în pace.

EVA GALAMBOS